

та ветеринарно-санітарної експертизи: мат. VI Міжнародна науково-практична конференція викладачів і студентів (6–7 травня, 2021) – Дніпро, 2021. – С. 41 – 43.

3. Шулешко О. О., Жоріна Л. В. Порівняння різних методів лікування переломів кісток кінцівок у дрібних гризунів. Сучасні проблеми ветеринарної медицини за хірургічної та акушерської патологій: тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної інтернет конференції (7 грудня 2022 р.), Одеський ДАУ, Одеса, 2022. С. 82-85.

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА БУДОВИ СПИННОГО МОЗКУ У ХИЖАКІВ ТА ГРИЗУНІВ

*Жоріна Л.В., старша викладачка,
Богомаз А.А., старший викладач,
Плешакова П.С., здобувачка вищої освіти*

*Дніпровський державний аграрно-економічний університет, м. Дніпро, Україна
zhorina.l.v@dsau.dp.ua*

В сучасному суспільстві людина утримує біля себе велику кількість дрібних тварин як компаньонів та улюбленців. Це не тільки собаки, кішки, але і кролики, мурчаки, хом'яки, щури, миші, тощо. Тварини утримуються в хатніх умовах, тому догляд за ними стає все кращим. В наслідок цього, лікарі ветеринарної медицини стикаються з різноманітними проблемами, пов'язаними зі здоров'ям, поведінкою та розведенням цих тварин. Необхідною передумовою для відповідей на багато питань, які виникають у спеціалістів під час лікарської діяльності, є знання анатомічних особливостей будови тіла та окремих систем дрібних тварин, в тому числі і нервової системи. Загально відомо, що нервова система є матеріальним субстратом вищої нервової діяльності, виконує інтегруючу роль в діяльності всіх органів та систем організму і підтримує цілісність (гомеостаз) організму. Знання особливостей будови центральної нервової системи у окремих видів тварин та розуміння рівня розвитку цих тварин, дає можливість використовувати ці знання в ветеринарній діяльності.

Матеріали та методи. Вивчали та досліджували анатомічні особливості будови спинного мозку у дрібних свійських тварин: хижаків на прикладі кішки та собаки, гризунів на прикладі кролів та щурів.

Результати. Спинний мозок – важлива складова центральної нервової системи. Він має вигляд довгого циліндричного тяжа в середині хребтового каналу. Загальні закономірності будови спинного мозку спільні для всіх ссавців: сіра речовина знаходиться всередині у вигляді метелика, біла речовина по периферії. При цьому у деяких дрібних тварин, зокрема хижаків та гризунів, присутні певні анатомічні особливості в будові спинного мозку.

Відомо, що спинний мозок вкриває три оболонки: тверда, павутинна та м'яка, між якими існують простори. Епідуральний простір (cavum epidurale) заповнен пухкою сполучною тканиною, субдуральний (cavum subdurale) та субарахноїдальний (cavum subarachnoidale)-ліквором (цереброспинальна рідина). У дрібних тварин реєструються видові так і породні особливості в розмірах цих просторів. Так, в собак дрібних порід тверда оболонка в хребтовому каналі займає більший простір, ніж у собак великих порід. Середнє значення поперечного діаметру надтвердооболонкового простору дорівнює 3 мм, при цьому в залежності від породи собаки, він може коливатися від 0,8 до 6 мм. Відносно великий епідуральний простір одночасно запобігає рухливості і механічний захист спинного мозку

в хребтовому каналі. У собак та кішок, простір між твердою оболонкою та павутинною в спинномозковому каналі виражен погано, тоді як підпавутинний простір великий та заповнен ліквором. Підпавутинний простір, заповнений спинномозковою рідиною, також має породні і вікові особливості. Наприклад, у собак дрібних порід, та собак віком до 1-го року життя, цей простір закінчується в межах від S1 до Ca1, а у собак великих порід цей простір завершується в ділянці L5 – L7. У кролів епідуральний простір виражен у вигляді невеликої щілини. В цілому, у гризунів добре виражені обидва простори: підтвердооболонковий та підпавутинний, які заповнені цереброспинальною рідиною

На спинний мозок у гризунів припадає 1/3 загальної маси центральної нервової системи і разом з головним мозком складає 0,60 % від загальної ваги тіла. При цьому їх співвідношення (головного мозку до спинного) складає 2:1, тоді як у кішки та собаки цей показник дорівнює 5:1 (у людини 49:1). У кроликів спинний мозок займає 2/3 об'єму хребтового каналу та абсолютна маса його становить в середньому 4-6 г, або 0,20 % ваги тіла. У багатьох гризунів спинний мозок закінчується на рівні 3-4 –го крижового хребця, тоді як у кролів на рівні 4-5 крижових сегментів з переходом у кінцеву спинномозкову нитку. Як і у всіх інших ссавців, у кроликів на спинному мозкові розрізняють два потовщення, серед яких краще розвинуте поперекове, ніж шийне. Від спинного мозку попарно відходять спинномозкові нерви, які утворені дорсальними (чутливими) та вентральними (рухливими) корінцями. На дорсальному корінці у собак та кішок знаходиться один спинномозковий вузол, тоді як у гризунів – 1-2 спинномозкових ганглії. Кількість спинномозкових нервів відповідає кількості сегментів, крім шийного відділу, де їх 8 пар та хвостового –3- 6 пар. У щурів спинний мозок закінчується на рівні 3-4 поперекового хребця, а у старих тварин – на рівні 1-2 поперекових. Шийне потовщення розміщене в межах від С6 до 2Th грудного хребців, а поперекове – в ділянці від 10Th грудного - до 2-4L поперекового хребців.

Medulla spinalis хижих тварин має певні видові та породні особливості в розмірах спинномозкових потовщень та їх меж, розташуванні нейросегментів і спинномозкових нервів. Спинний мозок кішки має довжину до 40 см і вагу 8-9 г, у собак дрібний порід, наприклад, у такси – 48 см та важить - 14 г, у собак великих порід, зокрема німецької вівчарки, довжина спинного мозку дорівнює 78 см а маса – 33 г. У собак, за різними дослідженнями, межі шийного потовщення розташовані від С6 до Th2, а поперекового – L4-S2 і мають породні особливості. У кішок, окрім шийного потовщення, реєструється і грудне: шийне потовщення знаходиться в ділянці С6, грудне в області Th12, поперекове - L5. Сегменти спинного мозку співпадають у кішок в шийному відділі спинного мозку (С1-С8), грудному та в поперековому в межах L1 и L2 з кількістю відповідних хребців. Нейросегменти собак С1 і С2, Th12, Th13, L1 та L2 проходять горизонтально та латерально, відповідних між хребцевих отворів хребтового каналу. У собак дрібних порід (вага менше 7 кг) поперекові та крижові нейросегменти розташовані приблизно по половині наступного хребця (каудальніше), порівняно з крупними породами собак. При цьому, С8, Th1 та каудальні поперекові нейросегменти за розмірами, менші ніж відповідні хребці, що призведе до подовження нервових корінців спинномозкових нервів всередині хребтового каналу. У собак поперекові та крижові нерви, проходять в каналі від 0,4 до 4,8 см, у кішок від 0,4 до 2 см. Спинномозкові нерви супроводжують в каудальному напрямку спинний мозок доволі довго, потім повертають латерально, та разом з conus medullaris формують «кінський хвіст спинного мозку», після чого виходять за межі каналу. Кінський хвіст спинного мозку спочатку розташований інтрадурально, а потім екстрадурально. У собак реєструються і деякі статеві відмінності, наприклад, довжина спинного мозку у пса може досягати – 51 см, тоді як у суки – 48 см; при цьому вага спинного мозку у пса – 15 гр, а у суки – 13 гр.

Висновки: Спинний мозок дрібних тварин має видові, вікові та породні особливості в розташування потовщень. У собак дрібних порід (вага менше 7 кг) поперекові та крижові нейросегменти розташовані приблизно по половині наступного хребця, порівняно з крупними породами собак.

У щурів спинний мозок закінчується на рівні 3-4 поперекового хребця, а у старих тварин – на рівні 1-2 поперекових. Шийне потовщення розміщене на рівні 6 шийного-2 грудного хребців, а поперекове – в ділянці від 10 грудного-до 2-4 поперекового хребців.

У кроликів спинний мозок займає 2/3 об'єму хребтового каналу, абсолютна маса становить в середньому 4-6 г або 0,20 % ваги тіла. Він закінчується конусом на межі 4-5 крижових сегментів, з переходом у кінцеву спинномозкову нитку.

Література:

1. Atlas of the rabbit brain and spinal cord /J.W. Shek, G.Y. Wen, H.M. Wisniewski. -Basel; New York: Karger, 1986 16с.

2. Морфологія спинного мозку та спинномозкових вузлів хребетних тварин : монографія / Л. П. Горальський, В. Т. Хомич, І. М. Сокульський [та ін.] ; за ред. Л. П. Горальського. – Вид. 2-ге, доп. – Львів : ЗУКЦ, 2016. – 296 с.

3. Особливості морфології спинного мозку та спинномозкових вузлів у хребетних тварин / Л. П. Горальський, І. М. Сокульський, Н. В. Демус, Н. Л. Колеснік, Я. Ю. Веремчук // [Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Ґжицького](#). - 2013. - Т. 15, № 3(2). - С. 47-53

4. McCracken T.O., Kainer R. A., Carlson D. Color atlas of small animal anatomy. Blackwell Publishing. 2009. 145.

5. Josef Frewein, Bernd Vollmerhaus . Anatomie von Hund und Katze. Parey im MVS, 2003. 457с.

ГРОМАДСЬКІ ОБ'ЄДНАННЯ СПЕЦІАЛІСТІВ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ТА ВЕТЕРИНАРНІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Жуковський М.О., асистент,

*Національний університет біоресурсів і природокористування України, м.Київ Україна.
nfvm@ukr.net*

Вступ. Спеціалісти ветеринарної медицини по всьому світу все частіше є членами різноманітних ветеринарних організацій та об'єднань, які покликані захищати професійні, економічні, юридичні права та свободи лікарів ветеринарної медицини, а головне, сприяти їх підвищенню кваліфікації та професійному зростанню. У світі є загальноприйнятою практикою, що такі глобальні міжнародні об'єднання визначають напрямок розвитку ветеринарної науки, ветеринарної освіти та власне практичної діяльності спеціалістів ветеринарної медицини.

Мета дослідження – розглянути структуру, завдання і повноваження громадських об'єднань та спеціалізованих ветеринарних організацій і асоціацій, проаналізувати особливості їх діяльності та вплив таких об'єднань на розвиток ветеринарної науки і кваліфікацію лікарів ветеринарної медицини.

Матеріали та методи дослідження. Матеріали досліджень слугували: дані офіційних веб-сайтів, літературних джерел, статистична інформація. Використано аналітичний, історичний, системний методи, а також системно-діяльнісний підхід.

Результати. Громадські об'єднання у сфері ветеринарної медицини та спеціалізовані ветеринарні організації і асоціації приймають активну участь у формуванні державної політики у сфері ветеринарної медицини по всьому світу; сприяють підвищенню кваліфікації спеціалістів ветеринарної медицини; фінансують найбільш актуальні дослідження в сфері